

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2014-08-11
meddelad i
Nacka Strand

Mål nr M 308-14

SÖKANDE

Muskö Herrgård AB, 556848-2573

Ombud: Advokaten Mårten Bengtsson och jur. kand. Hanna Tynkkynen
Advokatfirman Åberg & Co AB
Box 16295
103 25 Stockholm

SAKEN

Tillstånd till grävning, rensning, dämning och reglering av våtmarken Maren på fastigheten Haninge Arbottna 1:28, m.m.

Avrinningsområde: 003
AnläggningsID: 37084
Koordinater (SWEREF): N: 6542773 E: 680035

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen upphäver Arbottna invallningsföretag av år 1944 och Arbottna – Södra Gärdets dikningsföretag av år 1948.

Mark- och miljödomstolen lämnar Muskö Herrgård AB tillstånd samt bestämmer arbetstiden och tiden för anspråk för oförutsedd skada i enlighet med Muskö Herrgård AB:s yrkanden härom i bilaga 1.

Mark- och miljödomstolen fastställer att dämningssgräns och sänkningsgräns ska vara +1,5 m respektive +1,4 m i Lillmaren och +1,5 respektive +1,1 m i Stormaren, alla nivåer angivna i RH 2000.

Om inte annat framgår av nedan angivna särskilda villkor ska verksamheten utföras i huvudsaklig överensstämmelse med vad Muskö Herrgård AB angett i ansökan och i övrigt åtagit sig i målet.

Dok.Id 378408

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104	Augustendalsvägen	08-561 656 00	08-561 657 99	måndag – fredag
131 26 Nacka Strand	20	E-post: mmd.nacka@dom.se		08:30-16:00
		www.nackatingsratt.domstol.se		-

Mark- och miljödomstolen föreskriver som särskilt villkor att arbeten inte får utföras under 1 april–15 augusti.

Domstolen föreskriver vidare som särskilt villkor att Muskö Herrgård AB ska inge kontrollprogram sex veckor innan vattenverksamheten påbörjas eller inom den kortare tid som tillsynsmyndigheten bestämmer.

Mark- och miljödomstolen godkänner den i målet ingivna miljökonsekvensbeskrivningen.

Muskö Herrgård AB ska utge ersättning för rättegångskostnader till Länsstyrelsen i Stockholms län med sextusenfyrahundra (6 400) kr. På beloppet utgår ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Mark- och miljödomstolen fastställer prövningsavgiften slutligt till tjugåtvåusen (22 000) kr.

I denna dom meddelade tillstånd får tas i anspråk även om domen inte vunnit laga kraft.

ANSÖKAN

Muskö Herrgård AB (bolaget) har i ansökan hos mark- och miljödomstolen yrkat och anfört följande, se bilaga 1.

INKOMNA SYNPUNKTER PÅ ANSÖKAN

Länsstyrelsen i Stockholms län (länsstyrelsen) har anfört bl.a. följande.

Länsstyrelsen är generellt positivt inställd till de planerade åtgärderna och anser att syftet ur miljösynpunkt är bra. Länsstyrelsen anser att miljökonsekvensbeskrivningen är bra och tar upp de för ansökan relevanta frågeställningarna.

Enligt länsstyrelsens kartunderlag passerar diket genom nordligaste delen av Natura 2000-området Ytterängen. Det bör övervägas om inte påverkan på vattenförhållandena är sådana som ur reservatssynpunkt även bör prövas enligt 7 kap. 28 § miljöbalken. I miljökonsekvensbeskrivningen anges att någon påverkan på habitattyperna inte kommer att uppstå av åtgärderna i Maren även om viss påverkan kan förväntas under anläggningsskedet.

Yrkandet om utformningen av tekniska regleranordningar är otydligt. Yrkandet behöver om möjligt preciseras så att det framgår tydligt att det är de ritningar i bilaga till den tekniska beskrivningen som man avser att genomföra.

Det är inte för länsstyrelsen klart vad som menas med yrkandena att sänkningsgränsen ska fastställas till en viss nivå men att man vid behov ska kunna sänka av till + 0,8 meter. Här bör förtydligas vad som avses med kortvarigt.

Om det inte redan finns med i planerna rekommenderar länsstyrelsen att en pegel placeras ut så att det är lätt att identifiera aktuellt vattenstånd. På pegeln bör dämning- och sänkningsgränsen märkas ut.

Länsstyrelsen yrkar särskilt, om inte annat framkommer under ärendets handläggning om att företagen behöver kvarstå, att båda markavvattningsföretagen upphävs. Den tidskostnad som anförts mot att yrka att dessa upphävs ska ställas mot tiden det tar att initiera omprövning på nytt i mark- och miljödomstolen.

Länsstyrelsen har noterat att det börjar bli vanligt att sökanden önskar att vissa frågor angående regleringar ska delegeras till tillsynmyndigheten med stöd av 22 kap. 25 § miljöbalken. Länsstyrelsen vill erinra om att endast frågor av mindre betydelse kan delegeras. I ett liknande fall där Sportfiskarna ansökte och fick tillstånd till en våtmark i Kyrksjön i Botkyrka medgav länsstyrelsen att frågan om regleringsregimen och dess optimering kunde hanteras inom ramen för kontrollprogrammet. Länsstyrelsen ställer sig tveksam till en permanent delegation med stöd av 22 kap. 25 § miljöbalken.

Länsstyrelsen anser att förslag till villkor om arbetstider är bra. Länsstyrelsen anser vidare att kontrollprogrammet ska lämnas till länsstyrelsen för kännedom åtta veckor innan arbeten enligt ansökan ska påbörjas.

Länsstyrelsen yrkar på ersättning för handläggningen med 6 400 kr.

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund har anfört bl.a. följande.

Hemviken är en del av vattenförekomsten Mysingen. Mysingen är ett kustvatten som har problem med övergödning och omfattas av miljökvalitetsnormer. Ett kvalitetskrav är att god ekologisk status ska nås senast 2021. Den befintliga måttliga statusen får inte försämrats.

Skyddsåtgärder och försiktighetsmått ska vidtas före, under och efter genomförandet av arbetet, beroende på dikets vattenföring. De i anmälan beskrivna skyddsåtgärderna bedöms som delvis tillräckliga.

Enligt anmälan planeras en temporär vall vid Marens utlopp. Dessutom ska man genom bortledandet av Marens vatten sänka vattennivån till som lägst +0,5 m under det första året. Slamfällor i form av granris, där sediment kan fastna eller slamgropor för att sänka vattenhastigheten från Maren ut till Hemviken kan också vara tänkbara lösningar.

För att minimera störningar för djurlivet, fritidslivet och boende ska åtgärderna utföras utanför djurens fortplantningsperiod och den tid då de har ungar, helst under perioder av lågvattenstånd. Den i anmälan föreslagna uppehållsperioden april–juni anses för kort.

Förbundet ser inga hinder för den planerade vattenverksamheten om följande punkter beaktas.

Skyddsåtgärder ska vidtas vid grävnings- och rensningsarbeten samt omfördelning av jordmassor. Detta för att undvika spridning av löst material via diket ut till Hemviken och Mysingen.

Vattenverksamheten ska inte utföras under tiden 1 april–31 augusti.

GENMÅLE

Bolaget har anfört bl.a. följande.

Projektets eventuella påverkan på Natura 2000-området har bedömts och noggrant övervägts i projektet. Bolaget bedömer att åtgärderna inte kommer att påverka Natura 2000-området eller naturtyperna märkbart. För det fall mark- och miljödomstolen skulle anse att tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken krävs yrkar bolaget att ett sådant tillstånd lämnas då verksamheten inte kommer att skada de livsmiljöer i området som avses att skyddas.

Länsstyrelsen har angett att yrkandet om utformningen av regleringsanordningarna bör specificeras så att tillståndet knyts till de ritningar som getts in som bilaga till

den tekniska beskrivningen. Bolaget anser att det allmänna villkoret i tillräcklig grad förpliktigar bolaget att utföra regleringsanordningarna i enlighet med ansökningshandlingarna och senare kompletteringar. Det bör finnas utrymme för en viss anpassning vid detaljprojektering. Om tillsynsmyndigheten skulle anse det motiverat har bolaget inte någon erinran mot att samråda med tillsynsmyndigheten inför detaljutformningen av vallen mellan Lillmaren och Stormaren.

Syftet med att kortvarigt kunna sänka vattennivån till +0,8 m är att möjliggöra rensning av vegetation. Kortvarigt får förstås som den tid det tar att utföra rensningen. Det är inte möjligt att ange antal dagar som kan behövas. Är behovet av rensning omfattande behövs en något längre tid än om behovet av rensning är mindre.

En pegel kommer att placeras ut enligt länsstyrelsens förslag.

Under förutsättning att mark- och miljödomstolen beviljar tillstånd till restaureringsprojektet i enlighet med bolagets ansökan, yrkar bolaget även att Arbottna invallningsföretag från år 1944 och Arbottna – Södra Gärdets dikningsföretag från 1948 upphävs.

Bolaget har föreslagit att tillsynsmyndigheten ska få föreskriva ytterligare villkor som kan erfordras avseende nivåregleringsregim i Lillmaren och Stormaren. Bolaget har dock ingen erinran mot att frågan hanteras i kontrollprogrammet.

Projektet är tidskritiskt på grund av att finanseringen genom anläggningsstöd är beroende av en slutbesiktning senast den 30 november. Arbetet behöver då startas omkring den 1 augusti. Mot den bakgrunden föreslår bolaget att kontrollprogrammet ska ges in till länsstyrelsen fyra veckor innan det att arbetena påbörjas.

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund anser att den tid då vattenverksamhet inte får utföras ska vara 1 april–31 augusti. Bolaget har föreslagit 1 april–30 juni. Johan Möllegård vid Ekologigruppen har utvärderat förslaget och angett följande.

Det är viktigt att minimera störningarna för djurlivet. Åtgärderna ska därför utföras utanför djurens fortplantningstid och den tiden de har ungar. Den djurgrupp som främst kan komma att påverkas negativt av arbeten i Maren under augusti är fåglar som häckar två gånger på sommaren. Under ett normalt år finns det inga häckande fåglar i Maren som fortfarande har ungar i slutet av augusti, därför bedöms som tillräckligt att åtgärderna inte utförs under tiden 1 april–1 augusti. Om häckningen har kommit igång sent på året finns det en viss risk för att fågelungarna inte är flygga till augusti och därför kan eventuellt tiden då åtgärderna inte ska utföras utökas till 15 augusti.

Bolaget anser att en senareläggning av arbetsperioden med en månad inte är miljömässigt motiverat. En senareläggning med två veckor medför så små fördelar för djurlivet att det inte är motiverat att anstå med arbeten ens till den 15 augusti. Mot senareläggning ska ställas det faktum att projektet, som i sig syftar till att förbättra förutsättningarna för fåglar och fisk i Maren, är mycket tidskritiskt mot bakgrund av finansiering genom anläggningsstöd. En försening med två veckor kan innebära att arbetet inte hinner färdigställas. Bolaget anser sammantaget att den period som arbeten inte ska utföras ska bestämmas till april–juli.

Vad gäller skyddsåtgärder för att undvika grumling har bolaget föreslagit att vattnet sänks och att en temporär vall anläggs. Med den lösningen bedömer bolaget att ytterligare åtgärder inte behövs.

SVAR FRÅN MYNDIGHETERNA

Länsstyrelsen har anfört följande. Länsstyrelsen har inga ytterligare synpunkter utan anser att bolagets bemötande är tillräckligt. Dock vidhåller länsstyrelsen att kontrollprogrammet ska lämnas in åtta veckor innan arbetet får påbörjas. Länsstyrelsen saknar möjlighet att gå igenom förslaget till kontrollprogram på den tid som bolaget anför. Det är angeläget att länsstyrelsen i god tid hinner ta del av kontrollprogrammet så att eventuella påpekanden och justeringar klaras i tid innan arbetena sätts igång.

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund har angett sig inte ha något att tillägga.

AVSLUTANDE SKRIFTVÄXLING

Bolaget har i korrespondens med länsstyrelsen föreslagit att oavsett vilken tidsfrist som bestäms beträffande kontrollprogrammet så är det lämpligt att villkoret kompletteras med ”eller den kortare tid som länsstyrelsen bestämmer”. Länsstyrelsen har inte haft något att invända mot det föreslagna tillägget.

HUVUDFÖRHANDLING M.M.

Mark- och miljödomstolen har den 30 juni 2014 hållit muntlig förhandling och syn.

Bolaget har vid förhandlingen och i avslutande inlagor i målet anfört bl.a. följande.

Yrkandet om att *grumlande arbeten* inte får utföras mellan april–juli ändras till att *arbeten* inte får utföras mellan april–juli.

Följande kan ingå i kontrollprogrammet. Mätning av vattennivån i Lillmaren och Stormaren, utsläpp av vatten under byggtiden, grumlingsrisk samt fiskvägens funktion.

För det fall utloppsdiket inom Natura 2000-området ska rensas kommer bolaget att kontakta länsstyrelsen.

Bolagets yrkande vad avser kontrollprogrammet var ursprungligen att, innan vattenverksamheten påbörjas, kontrollprogram skulle inges till tillsynsmyndigheten inom den tid som myndigheten bestämmer. Bolagets yrkande numera lyder att bolaget ska inge kontrollprogram fyra veckor innan vattenverksamheten påbörjas *eller inom den kortare tid som tillsynsmyndigheten bestämmer*. Länsstyrelsen har inget att invända mot det kursiverade tillägget.

Bolaget anser att fyra veckor är en väl tilltagen tid för att länsstyrelsen ska hinna ta del av ett inlämnat kontrollprogram. Jämförelsevis ska en anmälan om vattenverksamhet lämnas in åtta veckor innan arbeten får påbörjas. Det åligger då tillsynsmyndigheten att utreda anmälan, kommunicera den med andra myndigheter och därefter, om det behövs, besluta om förbud eller förelägganden. För miljöfarlig verksamhet är motsvarande frist sex veckor. Ett ingivet kontrollprogram bör inte föranleda lika omfattande åtgärder. Fyra veckor bör vara väl tilltaget även med hänsyn till omfattningen av restaureringsprojektet och den begränsade miljöpåverkan. Ett kontrollprogram är en del av verksamhetsutövarens egenkontroll. Tillsynsmyndigheten har möjlighet att ge sina synpunkter på kontrollprogrammet men ett formellt godkännande är inte en förutsättning för att verksamheten ska få påbörjas.

Pegeln sätts lämpligen på trärännan där regleringen ska ske. Där är det lätt att fästa pegeln och göra den synlig. Markering av nivåer kan lämpligen också målas i utloppsbrunnen från Lillmaren.

Befintlig dikesbotten i utloppsdiket är i dag på ca +0,5 m eller lägre. Efter att restaureringen är färdig kommer vattennivån i diket nedströms regleringspunkten att bli något högre än idag. Det bedöms dock inte sannolikt att vattennivån skulle överstiga den lägsta reglernivån +1,1 m. Även utan rensning av vegetation bedöms diket alltså klara de aktuella flödena. Om vattennivån på sikt skulle börja närma sig nivå +1,1 m, p.g.a. att vegetationen ökar, räcker det med en vegetationsrensning för att säkerställa att diket klarar flödena. Det är inte aktuellt med fördjupning av diket. Bolagets inställning är att en sådan rensning inte är tillståndspliktig. Bolaget kommer dock att ta kontakt med länsstyrelsen inför en sådan åtgärd.

I och med upphävandet av invallningsföretaget upphör tillståndet att bibehålla det dikesdjup som bestämdes vid förrättningen 1944. Underhållsskyldighet kvarstår dock så att skada inte uppkommer på allmänna eller enskilda intressen. Med hänsyn till att det inte är nödvändigt för projektets behov att bibehålla annan bottennivå än

den som finns idag bedömer bolaget det inte nödvändigt att framställa yrkande om att få bibehålla bottennivån enligt 1944 års förrättning.

DOMSKÄL

Bolaget har erforderlig rådighet för den sökta vattenverksamheten.

Mark- och miljödomstolen finner att den miljökonsekvensbeskrivning som getts in i målet kan godkännas.

Det finns förutsättningar att upphäva invallningsföretaget och dikningsföretaget.

Mark- och miljödomstolen anser att bolaget har fog för sin ståndpunkt att något beslut i Natura 2000-frågan inte behövs.

Ingen av de remissmyndigheter som har yttrat sig i målet har utöver den nyss berörda frågan haft något att erinra mot att tillstånd ges till den sökta verksamheten, givetvis under förutsättning att lämpliga villkor m.m. föreskrivs. Mark- och miljödomstolen ser inte anledning att göra någon annan bedömning och finner verksamheten tillåtlig enligt 11 kap. 6 § miljöbalken, särskilt mot bakgrund av den stora fördelen från allmän synpunkt som verksamheten innebär för gäddytningen.

Vad gäller de villkor som ska föreskrivas för verksamheten – utöver det sedvanliga allmänna villkoret – gör mark- och miljödomstolen följande överväganden.

Bolagets slutliga förslag i de avseendena lyder som följer. Arbeten får inte utföras 1 april–31 juli. Bolaget ska inge kontrollprogram fyra veckor innan vattenverksamheten påbörjas eller inom den kortare tid som tillsynsmyndigheten bestämmer.

Remissmyndigheterna har föreslagit att villkoren ges följande lydelse. Arbeten får inte utföras 1 april–31 augusti. Bolaget ska inge kontrollprogram åtta veckor innan vattenverksamheten påbörjas eller inom den kortare tid som tillsynsmyndigheten bestämmer.

Vad gäller arbetsuppehållets slutdag konstaterar mark- och miljödomstolen att Johan Möllegård vid Ekologigruppen, som för bolagets räkning har utrett frågan närmare, synes ha stannat för den 15 augusti som slutdag. Häremot har bolaget anfört invändningar av mest ekonomisk/praktiska skäl. Mark- och miljödomstolen finner, med särskilt beaktande av den försiktighetsprincip som genomsyrar miljörättens område, att den 15 augusti framstår som en riktig slutdag.

Vad gäller tidpunkten för ingivande av kontrollprogrammet har båda bolaget och länsstyrelsen anfört vägande skäl för sin respektive ståndpunkt. Enligt mark- och miljödomstolens mening framstår det som skäligt att förordna om en tidpunkt om sex veckor. Domstolen har därvid särskilt beaktat bolagets argument om storleken på miljöpåverkan. Domstolen har emellertid även beaktat att i kontrollprogrammet, som framgår nedan, även kommer att ingå frågan om nivåregleringsregim, vilket bör rendera länsstyrelsen extra tidsutrymme.

Det saknas anledning att föreskriva några särskilda villkor för verksamheten utöver de nu berörda.

Bolaget har i ansökan föreslagit att tillsynsmyndigheten ska få delegation att föreskriva ytterligare villkor som kan erfordras avseende nivåregleringsregim i Lillmaren och Stormaren. Länsstyrelsen har ställt sig tveksam till om det rör sig om sådana frågor av mindre betydelse som lagligen kan delegeras till tillsynsmyndigheten men har påpekat att ett alternativ kan vara att frågorna hanteras inom ramen för kontrollprogrammet. Bolaget har angett att det inte har något att erinra mot att frågorna hanteras i kontrollprogrammet. Mark- och miljödomstolen, som konstaterar att en sådan lösning även ger utrymme för en dialogbaserad lösning på de praktiska problem som kan uppstå i dessa avseenden, finner att den förordade lösningen är lämplig. Någon delegation behövs därmed inte.

Bolagets förslag på arbetstid och tid för anmälan av oförutsedd skada godtas.

Förutsättningar föreligger att förordna att tillståndet får tas i anspråk även om domen inte har vunnit laga kraft (verkställighetsförordnande). Som villkor för sådant ianspråktagande gäller att säkerhet ställs hos länsstyrelsen i enlighet med 22 kap. 28 § miljöbalken.

Länsstyrelsens ersättningsyrkande är medgivet varför beloppet ska dömas ut.

Prövningsavgiften bör slutligt fastställas till tidigare beslutat, tillika betalt, belopp.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga 2](#) (DV 425)

Överklagande senast den 1 september 2014.

Denny Heinefors

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Denny Heinefors och tekniska rådet Lars Hydén samt de särskilda ledamöterna Åsa Ahlgren och Christer Lännergren.

3565.3.0017

ADVOKATFIRMAN ÅBERG & CO

NACKA TINGSRÄTT

Ink 2014-01-16

Ak M 308-14

NACKA TINGSRÄTT
Avdelning 4INKOM: 2014-01-16
MÅLNR: M 308-14
AKTBIL: 1

Nacka tingsrätt
Mark- och miljödomstolen
Box 1104
131 26 Nacka Strand

Ansökan om tillstånd enligt miljöbalken**SÖKANDE**

Muskö Herrgård AB, 556848-2573, Hornsbruksgatan 4, 117 34 Stockholm

Ombud:

Advokat Mårten Bengtsson, Advokatfirman Åberg & Co, Box 16295, 103 25 Stockholm, direkttelefon 08-696 95 71, e-post: marten.bengtsson@adv-ahberg.se

Jur. kand. Hanna Tynkkynen, adress som ovan, direkttelefon 08-696 95 82, e-post: hanna.tynkkynen@adv-ahberg.se

SAKEN

Tillstånd till grävning, rensning, dämning och reglering av våtmarken Maren m.m. på fastigheten Arbottna 1:28 i Haninge kommun.

1. YRKANDEN

Muskö Herrgård AB yrkar att mark- och miljödomstolen ska

I lämna bolaget tillstånd att

- a) genomföra grävnings- och rensningsarbeten i Maren och använda växtmaterial och muddringsmassor för åtgärderna enligt b) och c),
- b) anlägga öar i Maren,
- c) genomföra utfyllnader av strandzonen i Maren och av våtmark sydväst om tillflödet till Lillmaren,
- d) under byggtiden anlägga en temporär vall vid Marens utlopp och genom bortledande av vatten från Maren sänka vattennivån till som lägst +0,5 m.

II

med avseende på Lillmaren lämna bolaget tillstånd att

- a) anlägga en regleranordning och dämmande vall mellan Lillmaren och Stormaren,
- b) fastställa sänkningsgränsen till +1,4 m och dämningensgränsen till +1,5 m, samt tillåta att sänkningsgränsen kortvarigt får underskridas till som lägst + 0,80 m, för att möjliggöra framtida restaureringsåtgärder.

med avseende på Stormaren lämna bolaget tillstånd att

- c) anlägga en regleranordning för Stormaren i utloppsdiket,
- d) fastställa sänkningsgränsen till + 1,1 m och dämningensgränsen till +1,5 m, samt tillåta att sänkningsgränsen kortvarigt får underskridas till som lägst + 0,80 m, för att möjliggöra framtida restaureringsåtgärder,

med avseende på utloppsdiket lämna bolaget tillstånd att

- e) utföra grävningsarbeten och utvidga utloppsdiket fram till regleringspunkten
- f) anlägga en vattentrappa, strypta sektioner och en mindre bro nedströms regleringspunkten.

Alla åtgärder ska ske i huvudsaklig överensstämmelse med ansökningshandlingarna och senare ingivna handlingar.

Bolaget yrkar vidare att mark- och miljödomstolen ska

1. bestämma arbetstiden till fem år räknat från det att domen har vunnit laga kraft,
2. fastställa den tid, inom vilken anspråk i anledning av oförutsedda skador ska framställas, till fem år från utgången av den av domstolen bestämda arbetstiden, samt
3. ge bolaget rätt att utnyttja tillståndet utan hinder av att domen inte har vunnit laga kraft.

2. DELEGATION

Bolaget yrkar slutligen att mark- och miljödomstolen med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken ska överlåta åt tillsynsmyndigheten att föreskriva de ytterligare villkor som kan erfordras avseende

- nivåregleringsregim i Lillmaren och Stormaren.

3. FÖRSLAG TILL VILLKOR

Bolaget föreslår att det, förutom en föreskrift om att verksamheten ska utföras i huvudsaklig överensstämmelse med vad som uppgivits i ansökan och vad kommunen i övrigt uppgivit i ärendet, ska föreskrivas följande villkor för tillståndet.

Utförande av arbeten

1. Restaureringsarbetena i Maren får inte utföras under april – juli.

Kontrollprogram

2. Bolaget ska innan vattenverksamheten påbörjas inge kontrollprogram till tillsynsmyndigheten inom den tid som myndigheten bestämmer.

4. BAKGRUND OCH ALLMÄN ORIENTERING

Våtmarken Maren är belägen inom fastigheten Haninge Arbottna 1:28. Maren är en tidigare havsvik som på 1940-talet dikades och gjordes om till åkermark. De senaste 15 åren har Maren varit en vegetationstät ca 15,5 ha stor våtmark.

Bolaget vill genomföra en restaurering för att bibehålla Maren som ett vattenområde, förstärka dess kvalitéer som landskapselement för upplevelse, rekreation och naturvård och skapa möjlighet för uppvandring och rekrytering av havslevande rovfisk, framförallt gädda.

Till grund för denna ansökan har WRS upprättat en teknisk beskrivning, bilaga A och Ekologigruppen upprättat en miljökonsekvensbeskrivning, bilaga B. En översiktskarta över området utgör bilaga C.

5. RÅDIGHET

Bolaget är ensam ägare till fastigheten Haninge Arbottna 1:28.

6. HÖJDSYSTEM

Tillämpligt höjdsystem är RH 2000.

7. TILLSTÅND AVSEENDE VATTENVERKSAMHET

Följande markavvattningssamfälligheter är belägna inom fastigheten:

- Arbottna invallningsföretag i Muskö socken och Stockholms län, år 1944.
- Arbottna – Södra Gärdets dikningsföretag i Muskö socken av Stockholms län, år 1948.

8. PLANFÖRHÅLLANDEN M.M.

Fastigheten omfattas inte av detaljplan eller av områdebestämmelser.

9. HYDROLOGISKA FÖRHÅLLANDEN

Av den tekniska beskrivningen, bilaga A, framgår i huvudsak följande.

Avrinningsområde till Maren är drygt 2,6 ha stort med våtmarken som en nedsänkt balja i landskapet. Maren är uppdelad i två vattenområden, Stormaren (ca 12,5 ha) och Lillmaren (ca 3 ha), förbundna med ett smalt sund. Utloppet utgörs av ett drygt 400 m långt flackt dike med mynningen i Hemviken. Eftersom diket inte har underhållits på många år har Marens vattenyta kommit att stiga och variera mycket. Vattenytan i Maren varierar från +1,5 m till 1,0 m. Karaktäristiska vattenföringar för Maren har beräknats, se avsnitt 6.1 i tekniska beskrivningen.

Maren utför utströmningsområde för grundvatten. De planerade åtgärderna bedöms inte påverka grundvattensituationen i området.

Topografi och tillrinningsområde till Maren framgår av bilaga 1 och marknivåer och vattendjup av bilaga 2 till den tekniska beskrivningen.

10. TEKNISK BESKRIVNING OCH REGLERING

De planerade åtgärderna och huvuddragen av arbetena beskrivs närmare i den tekniska beskrivningen, bilaga A. Planerad disposition av området framgår av vattendispositionsplan, bilaga 3 till den tekniska beskrivningen.

Grävnings- och rensningsarbeten, omfördelning av massor

Igenväxta vattenområden kommer att öppnas upp både i Lillmaren och i Stormaren.

Rensningsåtgärderna omfattar Lillmaren och stora delar av Stormaren, undantaget den västra delen av Stormaren där inga åtgärder planeras. Utloppsdiket kommer att utvidgas ner mot

regleringspunkten. Våtmarksområdet sydväst om Lillmaren kommer att göras om så att ett djupare vattenstråk skapas i mitten med fastare stränder runt om.

Åtgärderna genomförs så att sälg, kaveldun, annan makrofyttisk växtlighet samt döda stammar av björk och andra träd kommer att rensas bort. Inom de områden som ska omvandlas till vattenspeglar kommer även rotfilt och rötter att avlägsnas vilket innebär att ca 5-15 cm sediment avlägsnas.

Rens- och grävmassor omfördelas lokalt och används för att anlägga öar i Maren, för utfyllnader i strandzonen och av våtmark sydväst om tillflödet till Lillmaren. Den största mängden massor kommer att användas för anläggande av öar. De byggs upp av stammar, blad och organiskt sediment som blandas med lera. Öarna byggs upp så att färdig höjd inte överstiger +2,0 m. Utfyllnader byggs upp i första hand av material som grävts upp från bottnarna, dvs. organiska sediment med inslag av lera.

Av tabell 1 i tekniska beskrivningen framgår ungefärlig utbredning av naturtyper i Maren idag och efter genomförda åtgärder.

Regleringsanordningar

Lillmaren och Stormaren kommer att avskiljas från varandra för att kunna reglera vattenytorna. I Lillmaren kommer vattennivån att hållas i stort sett konstant medan nivån i Stormaren kommer att regleras efter en bestämd årscykel.

En dämmande vall kommer att anläggas i det smala sundet mellan Stormaren och Lillmaren. I vallens västra kant kommer en reglerpunkt att anläggas. Regleringen syftar till att kunna ställa Lillmarens vattenyta på en bestämd nivå mellan +1,4 m och + 1,5 m och förhindra in- och utvandring av fisk.

I Stormaren kommer vattennivåerna att hållas höga under vår och höst. Under sommar och tidig vinter kommer vattennivåerna att vara lägre. En regleranordning som ger möjlighet att reglera vattennivåerna mellan +1,2 m och 1,5 m kommer att anläggas ca 170 m nedströms utloppet från Maren. Där finns en naturlig tröskel och en förbindelse mellan skogspartierna i norr och de öppnat betesmarken i söder.

Vattentrappa, strypta sektioner och en bro

I normalfallet kommer det att uppstå ett fall vid reglerpunkten över vilket gäddan inte kan ta sig om inte vattennivån nedanför rännan hålls uppe. En vattentrappa kommer därför att behöva anordnas i rännan. Vattentrappan kommer att utformas på ett sådant sätt att traktorer kan ta sig över till åkern på andra sidan. En möjlig utformning av regleranordningen, en träränna med inbyggd vattentrappa, är redovisad i avsnitt 7.3.2 i den tekniska beskrivningen. Av estetiska skäl och för att undvika risk för uppflytning behövs ett eller två strypta sektioner (s.k. stryk) i diket nedanför rännan. En mindre gångbro eller spång kommer att byggas vid den strypta sektionen för att möjliggöra övergång.

Byggtiden

Under byggtiden kommer en temporär vall att anläggas vid Marens utlopp och vattnet i Maren kommer att sänkas till +0,5 m. Detta görs för att underlätta entreprenaden och för att undvika grumling i vattnet. Denna temporära lösning kommer att användas under första året.

Nivåreglering

Föreslagna högsta och lägsta nivåer, som också ligger till grund för bolagets yrkanden i denna del, framgår av tabell 2 i den tekniska beskrivningen. I Lillmaren kommer vattennivån att vara relativt konstant (från +1,4 m till +1,5 m). I Stormaren kommer nivån att variera mellan +1,1 m och +1,5 m vilket motsvarar den lägsta och den högsta nivån de senaste 5-10 åren.

Vattennivån kommer att sänkas från +1,5 m till +1,35 m under ca två veckors tid för att möjliggöra vandring av lekgädda. I slutet av maj/början av juni sänks vattnet ytterligare till +1,2 m för att möjliggöra utvandring av fiskyngel och kvarvarande vuxen fisk. Under sommaren kommer vattennivån att behålls på denna nivå. Vattnet höjs igen i september/oktober för att sedan sänkas under tidig vinter. På våren höjs vattnet till den högsta nivån +1,5 m. Ett förslag till årsreglering av vattennivån i Stormaren finns i figur 5 i den tekniska beskrivningen. Bolaget föreslår att länsstyrelsen delegeras möjligheten att föreskriva närmare villkor i detta avseende.

I samband med framtida rensningsåtgärder kommer vattennivån att kortvarigt behöva sänkas till +0,8 m.

11. MILJÖKONSEKVENSER

Av den upprättade miljökonsekvensbeskrivningen, bilaga B, framgår i huvudsak följande.

De planerade åtgärderna kommer att gynna många arter, däribland gädda och våtmarksfåglar. Nya häckningsplatser kommer att bildas på öarna. För fågelarter som trivs i tätare vegetation kommer åtgärderna att medföra en viss negativ påverkan då vegetation rensas bort. För bäver kommer konsekvenserna att bli negativa då den inte kommer att kunna leva kvar i Maren. Groddjuren och insektsätande våtmarksfåglar kan komma att missgynnas något på grund av ökad förekomst av fisk. Vad gäller kulturvärden, upplevelsevärden och rekreationsvärden kommer projektet att medföra positiva konsekvenser.

Vad gäller Natura 2000-området Ytteräng bedöms åtgärderna inte påverka naturtyperna som skyddas. Den enda påverkan kommer från diket som avvattnar Maren. Ingen märkbar förändring av vattenkvalitet eller flöden kan förutses. Under anläggningsskedet kommer det eventuellt att bli visst ökat utsläpp av näringsämnen och organiskt material. För att minimera sådan påverkan kommer vattennivån i Maren att temporärt sänkas under arbetstiden.

Vissa av de arter som finns i området omfattas av skyddet i artskyddsförordningen. Sammantaget bedöms dock att arterna inte kommer att påverkas på ett sådant sätt att deras lokala eller regionala populationer skadas. Det kommer fortsatt att finnas stora ytor våtmark, översvämmade stränder och områden med tät vegetation där fåglar, groddjur och fladdermöss kan leva och söka föda.

Den samlade bedömningen är att konsekvenserna för områdets natur och rekreation är positiva och att miljönyttan överstiger de negativa effekterna.

Åtaganden

Förutom att restaureringsarbetena i Maren inte får utföras under april – juli, vilket bolaget föreslagit ska regleras som villkor, åtar sig bolaget särskilt att i möjligaste mån hålla Lillmaren kräft- och fiskfri samt att inte riva bäverhyddan vintertid. Öarna kommer vidare att utformas på ett sådant sätt att de blir bra häckningsplatser för fåglar.

12. MILJÖKVALITETSNORMER

Marens utloppsdike mynnar i ytvattenförekomsten Mysingen (SE585797-181090). Vattenmyndigheten har enligt VISS (VattenInformationSystem Sverige) fastställt vattenförekomstens ekologiska status för 2009 som "Måttlig ekologisk status" och kemiskt

ytvattenstatus för 2009 som "God kemisk ytvattenstatus". Kvalitetskraven är fastställda till "God ekologisk status 2021" och "God kemisk ytvattenstatus 2015".

De planerade åtgärderna bedöms inte påverka möjligheterna att följa någon miljökvalitetsnorm.

13. IAKTTAGANDE AV DE ALLMÄNNA HÄNSYNSREGLERNA

Kunskapskravet – 2 kap. 2 § miljöbalken

Bolaget har genom egen personal och genom anlitan­de av konsulter tillräcklig kompetens för verksamheten.

Erforderliga försiktighetsmått – 2 kap. 3 § miljöbalken

Genom de skyddsåtgärder som redovisas ovan samt i ansökan i övrigt anser bolaget att erforderliga försiktighetsmått har vidtagits. Effekterna av verksamheten kommer även att följas upp inom ramen för det kontrollprogram som kommer att upprättas, se avsnitt 17 nedan.

Bästa möjliga teknik – 2 kap. 3 § första stycket andra punkten miljöbalken

Bolaget har vid val av metod eftersträvat en teknik med så liten påverkan på hälsa och miljö som möjligt.

Lokaliseringsprincipen – 2 kap. 4 § miljöbalken

Lokaliseringen är given eftersom det är fråga om åtgärder m.m. på en befintlig våtmark.

Resurshållning – 2 kap. 5 § miljöbalken

Hushållning med råvaror och energi kommer att eftersträvas vid utförandet av anläggningsarbetena och i driftskedet.

Produktvalsprincipen – 2 kap. 6 § miljöbalken

I de maskiner och fordon som ska användas vid anläggandet och i driften finns drivmedel, oljor m.m. Därutöver kommer inga kemiska produkter eller biotekniska organismer att användas i verksamheten.

Bolaget anser sammanfattningsvis att verksamheten kommer att bedrivas med iakttagande av miljöbalkens hänsynsregler.

14. SAKÄGARE OCH ÖVRIGA BERÖRDA

Följande sakägare berörs av de planerade åtgärderna:

- Vattenfall Eldistribution AB, att: Naim Nassif, RU 2560, 169 92 Stockholm
- Arbottna invallningsföretag i Muskö socken och Stockholms län, år 1944
- Arbottna – Södra gårdets dikningsföretag i Muskö socken och Stockholms län, år 1948

15. MARKAVVATTNINGSFÖRETAG

Arbottna invallningsföretag och Arbottna – Södra gårdets dikningsföretag är belägna inom fastigheten Arbottna 1:28. Av förrättningshandlingar, bilaga D och E, framgår att de fastigheter som ursprungligen hade del i dessa samfälligheter var Arbottna 1:1, 2:1, 3:1, Ekesgarn 1:1 och Guldboda 1:1. Samtliga fastigheter blev sedan en del av Arbottna 1:2. Marken som berörs av dikningsföretagen tillhör numera Arbottna 1:28.

16. ERSÄTTNING TILL SAKÄGARE

Den påverkan som uppkommer i samband med arbetena i Maren är marginell. Förslaget till ny reglering bedöms inte medföra någon negativ inverkan. Sammantaget bedöms att ingen ersättningsgill skada på grund av åtgärderna kommer att uppkomma. Om skador likväl skulle uppkomma, kan anspråk på ersättning prövas enligt reglerna för oförutsedd skada.

17. EKONOMISK TILLÅTLIGHET – 11 kap. 6 § miljöbalken

Kostnaden för vattenverksamheten beräknas att uppgå till ca 2,8 Mkr. Några ersättningsgilla skador kan inte förutses. Verksamheten kommer att medföra en stor miljönytta genom att Maren bibehålls som vattenområde. Havslevande rovfisk, framförallt gädda, kommer att gynnas. Verksamheten medför även ökad biologisk mångfald och minskat näringsläckage till havet. Som framgår av miljökonsekvensbedömningen överväger dessa fördelar de negativa effekterna.

Sammanfattningsvis överväger vattenverksamhetens allmänna nytta kostnaderna samt skadorna och olägenheterna av verksamheten.

18. KONTROLL

Som framgår ovan kommer bolaget att innan vattenverksamheten påbörjas inge kontrollprogram till tillsynsmyndigheten inom den tid som myndigheten bestämmer.

19. GENOMFÖRDA SAMRÅD

I enlighet med 6 kap. 4 § miljöbalken har samråd skett med länsstyrelsen, Haninge kommun, enskilda särskilt berörda samt intresseorganisationer. Redogörelse för samråd jämte bilagor utgör bilaga F.

Länsstyrelsen har i beslut den 20 maj 2013 funnit att verksamheten inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, se bilaga G.

20. ARBETSTID M.M.

Bolaget hemställer att arbetstiden bestäms till fem år inom vilken tid åtgärderna med säkerhet kan förväntas ha blivit utförda.

Bolaget föreslår att tiden, inom vilken anspråk i anledning av oförutsedda skador till följd av vattenverksamheten ska fastställas, bestäms till fem år, räknat från utgången av den av domstolen bestämda arbetstiden.

21. VERKSTÄLLIGHETSTILLSTÅND

Länsstyrelsen har beviljat bidrag på 3 006 000 kr för restaureringsprojektet. För beslutet gäller flera villkor, bl.a. att projektet ska vara slutfört senast den 31 december 2014. För att tidplanen ska kunna hållas är det angeläget att arbetena kan påbörjas snarast. Bolaget avser att ta fram fullständiga handlingar jämte anbudsunderlag samt att teckna avtal med entreprenör innan dom i målet meddelas så att arbetena snarast kan påbörjas.

22. ANSÖKNINGSAVGIFT

Ansökningsavgiften ska fastställas utifrån kostnaden för utförande av vattenverksamheten. Dessa kostnader har beräknats till 2,8 Mkr. Bolaget kommer även att leda bort grundvatten i byggskedet (yrkande I.d.). Mängden vatten beräknas uppgå till ca 70 000 m³.

Avgiften inbetalas omgående efter delfående av mark- och miljödomstolens beslut om detta.

23. ÖVRIGA FRÅGOR*Aktförvarare*

Som aktförvarare föreslås Marie Eriksson, Drömgården Fastighetsutveckling AB,
Hornbruksgatan 4, 117 34 Stockholm. Tel. 070-236 42 14.

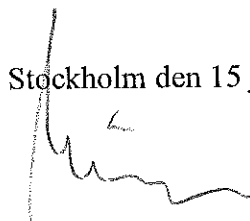
Besöksadress: Arbottnavägen 21, 148 95 Muskö.

Sammanträdeslokal

Som sammanträdeslokal föreslås Arbottna herrgård, Arbottnavägen 19, Muskö. Lokalen kan bokas via Marie Eriksson, tel. 070-236 42 14.

Behörighetshandlingar bifogas.

Stockholm den 15 januari 2014

Mårten Bengtsson

Hanna Tynkkynen

Bilagor:

- A. Teknisk beskrivning
- B. Miljökonsekvensbeskrivning
- C. Översiktskarta
- D. Arbottna invallningsföretag i Muskö socken och Stockholms län, år 1944
- E. Arbottna – Södra gårdets dikningsföretag i Muskö socken och Stockholms län, år 1948
- F. Redogörelse för samråd
- G. Länsstyrelsens beslut om betydande miljöpåverkan

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL DÄR MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN ÄR FÖRSTA INSTANS

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen och det måste ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn samt datum för domen och målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende mark- och miljödomstolens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Har en omständighet eller ett bevis som åberopas i Mark- och miljööverdomstolen inte lagts fram tidigare, ska klaganden förklara anledningen till omständigheten eller beviset inte åberopats i mark- och miljödomstolen. **Skriftliga bevis** som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det ska hållas ett förnyat förhör eller en förnyad syn på stället, ska han eller hon ange det och skälen till detta. Klaganden ska också ange om han eller hon vill att motparten ska infinna sig personligen vid huvudförhandling i Mark- och miljööverdomstolen.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.